

1. הקדמה

נושא הדו"ח הובא לידיעת הביקורת ע"י מספר שדולות. ניתן היה לראות בנושא תלונה, אך היות והעניין הפרטי טופל נותרה בעינה השאלה שהביקורת נשאלה מה אתם עומדים לעשות בעניין ע"מ שלא ישנה?

2. מטרת הביקורת

- 2.1 לבדוק האם קיימת הדרה או הפליה של נשים בפעולות החברה קדישא באופקים.
- 2.2 להמליץ המלצות אשר ישפרו פעילות החברה קדישא במידה ואכן קיימת הפליה והדרה של נשים.

3. שיטת הביקורת

- הביקורת עיינה במסמכים הבאים:
- 3.1 פס"ד הנוגע לנושא הבדיקה.
 - 3.2 מסמכים ומידע בנוגע להפליית והדרת נשים.
 - 3.3 פס"ד שעניינם הפלייה והדרת נשים.

4. היקף הביקורת

פעולות המועצה הדתית והחברה קדישא המתייחסות להליכי וסידורי ההלויות והקבורה הנערכים בבית העלמין באופקים.

5. מערכות/פונקציות מבוקרות

- 5.1 יו"ר המועצה הדתית ומנהל החברה קדישא אופקים.
- 5.2 רב העיר.

6. החוק

חוקים שונים ופסיקות בית המשפט העליון הנחיות האגף לקבורה במשרד לשרותי דת.

דו"ח זה איננו יכול להידון במליאת המועצה והנו לידיעה בלבד.

7. המצאת מסמכים ומסירת מידע

לא רלבנטי.

8. סיפור המעשה

סיפור המעשה מובא כפי המופיע בפס"ד.

8.1 תאור המעשה תאור המעשה יופיע בלשונו של בית המשפט.

רקע:

1. ביום 09.01.11 התקיימה הלווייתו של אביה המנוח של התובעת (להלן: "המנוח") בבית העלמין באופקים. הלוויה נוהלה ע"י הרב חורי ז"ל (להלן: "הרב").
2. התובעת טוענת שהנתבעת הפלתה אותה במהלך הלוויה ומבקשת שביהמ"ש יחייב את הנתבעת לפצות אותה על עגמת הנפש שנגרמה לה, בסכום של 31,900 ₪.

טענות התובעת:

3. ביום שבת 08.01.11 נפטר המנוח. לקראת הלווייתו, שהתקיימה ביום 9.1.11, הכינה התובעת, בקושי רב, דברי הספד בשם כל המשפחה.
4. במהלך מסע הלוויה הפלה הרב את התובעת ואת יתר הנשים שהשתתפו בלוויה, בשלושה אלה:
 - 4.1 ברחבת ההספדים אולצו המלווים להיפרד, כך שנשים הורשו לעמוד באזור שהוקצה להן וגברים באזור שהוקצה להם. התובעת וחמשת אחיותיה נאלצו לשבת מאחור, רחוק מגופת המנוח, ורק שני אחיה הורשו לשבת בסמוך לה.
 - 4.2 לאחר שראש המועצה, רב המועצה ודודה של התובעת הספידו את המנוח, הגיע תורה של התובעת לשאת דברים לזכרו. אולם, למרות שאחיה של התובעת ואחרים ניסו לשכנע את הרב לאפשר לתובעת להספיד את המנוח, סירב הוא לאפשר לה להספיד את המנוח. הרב, כך לטענת התובעת, הציע כי הוא יקריא את דברי ההספד שכתבה, אולם היא סירבה שהרב יקריא את דברי הפרידה האישיים שכתבה, המתחילים במילים "אבא יקר".
 - 4.3 במהלך מסע הלוויה הלכו הגברים בראש השיירה ואילו הנשים נדרשו על ידי הרב ללכת מאחור. התובעת, ביחד עם שאר הנשים, כולל בנות המשפחה, לא הורשו לצעוד לצד המנוח בדרכו האחרונה.
5. לנוכח התנהלות הרב במהלך מסע הלוויה, מרגישה התובעת תחושת החמצה כבדה מכך שלא זכתה להיפרד מאביה כראוי.
6. לנוכח זאת מבקשת התובעת שבית המשפט יחייב את הנתבעת לפצות אותה בסכום של 31,900 ₪.

טענות הנתבעת:

7. ההסדרים הנהוגים בבית הקברות באופקים אינם מונעים מבני המשפחה או אנשי ציבור (בהסכמת המשפחה) לשאת הספדים, כולל נשים; הדבר תלוי אך ורק בהחלטת המשפחה. הנתבעת אינה מפלה בין נשים לגברים ולמיטב ידיעתה כך פעל גם הרב.
8. הרב אשר ניהל את לוויית אביה של התובעת, הרב חורי ז"ל, לא היה עובד שלה אלא מתנדב.
9. במהלך הלוויה הייתה מחלוקת בין המלווים, בני משפחת המנוח, באשר למספידים ולבסוף הדברים הסתדרו בהסכמה.
10. נראה שהתובעת עלתה על גל התקשורת שקיים לאחרונה בנושא הדרת נשים והכפישה את שמה של הנתבעת.

הראיות:

11. מטעם התובעת העידו התובעת, מר עוז דוידיאן – אחיה של התובעת וגב' סיוון בוכלצב; ומטעם הנתבעת – מר משה דהן.
12. בעדותה חזרה התובעת על הנטען בכתב התביעה והוסיפה שהיא הייתה הדוברת של אביה במשפחה בכל אירוע, ולכן היה ברור לכל בני המשפחה שהיא תישא הספד לזכרו. התובעת תיארה איך בקשיים רבים כתבה את ההספד וחזרה ותיארה איך הרב הפריד בין גברים לנשים ולא אפשר לה לעמוד ליד אביה המנוח; לא אפשר לה לשאת הספד; ולא אפשר לה ללוות את המנוח לקבר, כל זאת בניגוד לרצון המשפחה.
13. אחיה של הנתבעת תיאר שמשפחתם מונה 8 אחים- 6 אחיות ושני אחים. התובעת היא האחות הדומיננטית. האח תיאר את ההפרדה שהייתה בין נשים וגברים ואת האיסור על נשים, כולל האחיות והאלמנה, ללוות את המנוח לחלקת הקבר, אלא בסוף מסע הלוויה. האח תיאר כי לבני המשפחה היה ברור שהתובעת תספיד את המנוח וכי הוא ביקש מהרב שיאפשר לתובעת להספיד את המנוח, אך הרב סירב בטענה שנשים אינן יכולות להספיד בבית העלמין באופקים.
14. גב' ביכלצב לא הייתה נוכחת בלוויה נושא תיק זה, אך העידה כי גם בלוויה של סבתא שלה, אשר התנהלה אף היא בבית העלמין באופקים, אילצה הנתבעת הפרדה בין נשים לגברים והרב שניהל את מסע הלוויה ניסה למנוע מנשים ללוות את המנוח לקבר. נציג הנתבעת הצהיר שהנתבעת מקבלת אחריות למעשיו של הרב. הנציג העיד כי ההנחיה לרב ולרב שהחליף אותו הייתה חד משמעית- שיש לכבד את רצון משפחת הנפטר ולאפשר לנשים להספיד את הנפטר. נציג הנתבעת הסכים כי הדברים כפי שעלו מהעדויות שנשמעו, אינם בסדר והביע צער עמוק על ההתנהלות

8.2 התביעה

תביעה לפיצוי בשל הפרדה מאולצת בין נשים לגברים ברחבת ההספדים בזמן לוויתו של אביה המנוח של התובעת, איסור על התובעת להספיד את אביה המנוח, ואילוץ הנשים ללכת בסוף מסע הלוויה.

8.3 החוק הרלבנטי

חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א – 2000 (סעיף 3 לחוק)

8.4 החלטת בית המשפט

**חיוב המועצה הדתית לשלם לתובעת סכום של 31,900 ₪.
חיוב המועצה הדתית לשלם לתובעת הוצאות משפט בסך 1,000 ₪.**

הנזק לקופת המועצה הדתית הסתכם בכ 32,000 ש"ח.

9. בדיקת הביקורת

הביקורת בדקה בשיחות עם תושבים את נושא ההתנהגות בעת ההלוויות בבית הקברות באופקים. המימצאים הנם זהים לאלו אשר עלו במשפט המצוטט לעיל.

9.1 נשים מופרדות מגברים ברחבת ההספדים.

9.2 נאסר על נשים להספיד.

9.3 נאסר על נשים להשתתף במסע הלוויה.

9.4 נאסר על נשים לשאת דברים מעל הקבר.

10. הפירסום

הפרשה זכתה לפירסום רב הן בעיתונות הכתובה והן בזאת האלקטרונית. הן באתרי אינטרנט רבים והן בדפי פייסבוק. הנושא עלה לדיון בוועדה לקידום האישה בכנסת ב 16/11/2011. כמות האיזכורים בחיפוש אקראי בגוגל הנה רבה.

11. ההשפעה על העיר אופקים

הכתבות בתקשורת הן האלקטרונית והן הכתובה ציירו את אופקים כעיר חשוכה. בין אם נרמז ובין אם נאמר באופן ישיר. סביר הוא כי מי אשר חושב להעתיק את מקום מגוריו לאופקים ישקול הדבר פעם נוספת לאור הידיעה.

המלצות

1. המועצה תפרסם בכתב הנחיות ברורות למנהלי ההלויות.
2. המועצה תקים בכניסה לבית העלמין לוח ובו יכתב:
לציבור הרחב:
נבקש להביא לידיעתכם, כי האפליה מחמת מין ומגדר אסורה בבית העלמין.
3. ההנחיות למנהלי ההלויות יכללו בין השאר:
 - 3.1 מנהל הלויות לא יפנה בהצעה או בדרישה למשפחת הנפטר או למשתתפים בעניין הפרדה בין נשים וגברים.
 - 3.2 מנהל הלויות לא ינסה לשכנע בדברים את משפחת הנפטר או המשתתפים בעניין הפרדה בין נשים וגברים.
 - 3.3 מנהל הלויות לא יאיים על משפחת הנפטר או המשתתפים בעניין הפרדה בין נשים וגברים.
4. המועצה תוודא כי מנהלי ההלויות הבינו את ההנחיות.
5. המועצה תבצע בדיקות מעת לעת ע"מ לוודא כי ההנחיות מקוימות.
6. יש להבהיר בהנחיות כי מי שיפעל בניגוד להנחיות יועמד לדין.
7. יש להבהיר כי במידה והמועצה תיתבע ויושת עליה תשלום הרי הסכום ינוכה משכר האחראי לדבר.

הגנת המבוקים והתיחסות הניקוח

תגובות המבוקרים לטיוטת דו"ח הביקורת

1. בתאריך 01/11/2012 - הופצה טיוטת דו"ח הביקורת לתגובת:

א מנהל החברה קדישא וממונה המועצה הדתית אופקים

תגובת המבוקרים נדרשה עד לתאריך : 25/11/2012

בתאריך 10/12/2012 התקבלה תגובה.

לשכת הרבנות

המועצה הדתית

בס"ד, כ"ו בכסלו תשע"ג
10 בדצמבר 2012

לכבוד
מר צביקה בר זרור
מבקר העיריה
אופקים,

א.מ.ג.

במענה למכתבך מיום 1/11/2012

הריני להודיעך, כי עוד ב-22/5/2012, נשלח מכתב למנהל בית-העלמין מר חיים רומי, ולדרשן בבית-העלמין, שיש להימנע מ"הדרת נשים", עם כל המשתמע מכך.

כמו-כן, חוברת מצורפת בזה, שפורסמה לתושבים, ובה נאמר מפורשות שאין "הדרת נשים", בבית העלמין המקומי.

נקטנו בכל האמצעים, על מנת שכל אישה שמעוניינת להספיד, תוכל לעשות זאת בכבוד הראוי.

מצו"ב: המכתב שנשלח אל מנהל בית-העלמין ולדרשן.
חוברת בעמוד 3.

בכבוד רב,
משה דהן
ממונה על המועצה

העתק: כב' הרב עמרם אוחיון – רב העיר אופקים.

אופקים, רחוב אלי כהן 9, ת.ד. 7, מיקוד 80300 טלפונים: 9923073 - 08-9923736 פקס: 08-9926108

הדרת נשים בבית העלמין

מבקר העירייה
דו"ח מ"ס 17 לשנת 2012

בס"ד, א' בסיון תשע"ב
22 במאי 2012

לכבוד
מר חיים רומי
מנהל בית-העלמין
דרשנים מטעם המועצה הדתית
בית-העלמין
אופקים,
אדון נכבד,

הודון: הספדים ע"י בני ובנות המשפחה.

ע"פ הנחיות המשרד לשירותי דת, יש לאפשר לבני ובנות משפחה המבקשים מבקשות לשאת דברי הספד ואין למנוע מהם זאת.

וכמו-כן, אין למנוע מנשים ללוות את הנפטר למקום הקבורה.

אנחנו מודעים לרגישויות בשעות קשות של ההלוויה, ומתפקידנו לתמוך ולסייע למשפחות באופן מלא, בסבר פנים, ובכל הסובלנות הראויה.

רצוי מאוד לתת הסבר למשפחות לפני ההלוויה, ובמידה ומתעוררות שאלות הלכתיות, יש להפנותם מיידית לרב העיר.

בכבוד רב,
משה דהן
ממונה על המועצה

העתק: כב' הרב עמרם אוהיון שליט"א – רב העיר.
מר משה פריץ – מזכיר המועצה.
ר' רפאל ביטון – דרשן.

